

POSTANOWIENIE

Dnia 26 marca 2019 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Beata Gudowska

w sprawie z odwołania M. W.
przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych [...] Oddziałowi w Ł.
o emeryturę wcześniejszą,
po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Pracy i Ubezpieczeń
Społecznych w dniu 26 marca 2019 r.,
skargi kasacyjnej ubezpieczonego od wyroku Sądu Apelacyjnego w [...] z dnia 19 października 2017 r., sygn. akt III AUa [...],

odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania.

UZASADNIENIE

Wyrokiem z dnia 19 października 2017 r. Sąd Apelacyjny w [...], III Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych oddalił apelację M. W. od wyroku Sądu Okręgowego w S. z dnia 13 września 2016 r., którym oddalono jego odwołanie od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych, [...] Oddział w Ł. w przedmiocie prawa do emerytury na podstawie art. 184 ust. 1 w związku z art. 32 ust. 1 i 4 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (jednolity tekst: Dz.U. z 2018 r., poz. 1270) oraz przepisów rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983 r. w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze (Dz.U. z 1983 r. Nr 8, poz. 43). Do stażu pracy w szczególnych warunkach nie zaliczono wskazanych przez ubezpieczonego okresów pracy traktorzysty w Kółku Rolniczym w G. oraz w Spółdzielni Kółek

Rolniczych w Z. w pełnym wymiarze czasu pracy na stanowisku mechanika traktorzysty, kombajnisty i dozorczy od dnia 12 maja 1974 r. do dnia 31 grudnia 1991 r.

Skarga kasacyjna ubezpieczonego została oparta na podstawie rażącego naruszenia prawa materialnego przez niewłaściwe zastosowanie art. 184 ust. 1 w związku z art. 32 ust. 1, 2 i 4 ustawy o emeryturach i rentach oraz § 4 ust. 1 rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983 r. z pominięciem § 19 ust. 2 tego rozporządzenia oraz § 2 rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 4 maja 1979 roku w sprawie pierwszej kategorii zatrudnienia (Dz.U. z 1956 r. Nr 39, poz. 176; z 1964 r. Nr 34, poz. 215; z 1967 r. Nr 26, poz. 121; z 1968 r. Nr 22, poz. 148 i z 1975 r. Nr 18, poz. 96), i w konsekwencji niezaliczenie całego okresu zatrudnienia od dnia 12 maja 1974 r. do dnia 31 grudnia 1991 r.

We wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania, ubezpieczony określił ją jako oczywiście uzasadnioną (art. 398⁹ § 1 pkt 4 k.p.c.) „wobec istnienia potrzeby wykładni przepisów prawnych wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów powszechnych na gruncie tożsamy - z przedmiotową - spraw (art. 398⁹ § 1 pkt 2 k.p.c.)”. Wskazał na wyroki „Sądu Apelacyjnego w Łodzi, w sprawie III AUa 1309/16, Sądu Apelacyjnego w Gdańsku z dnia 20 marca 2015 r., III AUa 1815/14 i z dnia 23 stycznia 2015 r., III AUa 940/14 oraz Sądu Okręgowego w Koninie z dnia 6 czerwca 2017 r., III U 41/17 i z dnia 1 grudnia 2017 r., III U 619/17”, którymi - odwołując się do wykładni historycznej wykazu A oraz przepisów rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983 r. - zmieniono zaskarżone wyroki Sądów pierwszej instancji i przyznano ubezpieczonym prawo do emerytury.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Zgodnie z art. 398⁹ § 1 k.p.c., Sąd Najwyższy przyjmuje skargę kasacyjną do rozpoznania, jeżeli w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne, jeżeli istnieje potrzeba wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów, jeżeli zachodzi nieważność postępowania lub jeżeli skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona. Trzeba też zauważyć, że choć nie jest wyłączone równoczesne powołanie się na więcej niż

jedną przesłankę uzasadniającą przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania, to odnoszone do tej samej kwestii przyczyny kasacyjne ujęte w art. 398⁹ § 1 pkt 2 i w pkt 4 k.p.c. pozostają w kolizji, gdyż skarga kasacyjna nie może być zasadniczo uznana za oczywiście uzasadnioną, jeżeli przepisy przyjęte za podstawę zaskarżonego wyroku budzą poważne wątpliwości lub wywołują rozbieżności w orzecznictwie sądów, i zachodzi potrzeba ich wykładni.

Skarżący upatruje oczywistości skargi w tym, że objęty nią wyrok ma treść merytorycznie odmienną od wskazanych przez niego wyroków Sądów Apelacyjnych i twierdzi, że zaskarżony wyrok jest przez to błędny. Tego rodzaju porównanie nie czyni wniesionej skargi oczywistą przede wszystkim dlatego, że została wniesiona w sprawie, w której ustalono, że skarżący wykonywał równocześnie prace traktorzysty, kombajnisty i dozorca, a w konsekwencji żadna z nich nie była wykonywana - jak wymaga się w § 2 rozporządzenia z dnia 7 lutego 1983 r. - stale i w pełnym wymiarze czasu pracy obowiązującym na danym stanowisku pracy, co można odczytywać wyłącznie jako wymaganie dotyczące stanowiska pracy określonego w wykazach ustalonych przez właściwych ministrów, kierowników urzędów centralnych oraz centralne związki spółdzielcze w porozumieniu z Ministrem Pracy, Płac i Spraw Socjalnych dla podległych i nadzorowanych zakładach pracy (por. wyrok Trybunału Konstytucyjnego z dnia 14 czerwca 2004 r., P 17/03, OTK-A 2004 nr 6, poz. 57 i wyroki Sądu Najwyższego z dnia 25 lutego 2010 r., II UK 218/09, niepubl.; z dnia 24 kwietnia 2004 r., II UK 337/03, OSNP 2004 nr 22, poz. 392 i z dnia 20 października 2005 r., I UK 41/05, OSNP 2006 nr 19-20, poz. 306). Co więcej, prace, które wskazywał skarżący, a w szczególności prace kierowcy ciągnika rolniczego, może być oceniana jako praca w szczególnych warunkach tylko na podstawie przepisów działu A załącznika do rozporządzenia z dnia 8 lutego 1983 r., wydanego na podstawie upoważnienia przewidzianego w art. 55 ustawy z dnia 14 grudnia 1982 r. o zaopatrzeniu emerytalnym pracowników i ich rodzin (Dz.U. Nr 40, poz. 267), traktowanych w zakresie rodzajów prac, stanowisk i warunków uprawniających do wcześniejszej emerytury jako „przepisy dotychczasowe”, o których mowa w art. 184 ust. 1 pkt 1 ustawy (por. uchwałę Sądu Najwyższego z dnia 13 lutego 2002 r., III ZP 30/01, OSNAPiUS 2002 nr 10, poz. 243 i wyroki Sądu Najwyższego z dnia 20

października 2005 r., I UK 41/05, OSNP 2006 nr 19-20, poz. 306 i z dnia 9 maja 2006 r., II UK 183/05, niepubl.).

W obowiązującym prawie nie ma odwołania do wcześniej obowiązujących w tej materii przepisów, w szczególności do ustawy z dnia 23 stycznia 1968 r. o powszechnym zaopatrzeniu emerytalnym pracowników i ich rodzin (Dz.U. Nr 3, poz. 6 ze zm.) i utrzymanego w mocy na podstawie jej art. 127 ust. 3, rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 10 września 1956 r. w sprawie zaliczania pracowników do kategorii zatrudnienia (Dz.U. Nr 39, poz. 176 ze zm.), więc ich treść nie może być podstawą twierdzeń budowanych w drodze wykładni historycznej. Dotyczy to w szczególności załącznika do rozporządzenia z dnia 10 września 1956 r., w którym praca traktorzystów była zaliczona do I kategorii zatrudnienia w dziale XVII „Rolnictwo i leśnictwo” w pkt. 1. Współcześnie na równi z pracami wymienionymi w wykazie A rozporządzenia z dnia 7 lutego 1983 r. traktuje się tylko prace zaliczone do I kategorii zatrudnienia w rozporządzeniu Rady Ministrów z dnia 4 maja 1979 r. w sprawie pierwszej kategorii zatrudnienia (Dz.U. z 1979 r. Nr 13, poz. 86 ze zm.), w którym systematyka przepisów rozporządzenia z dnia 10 września 1956 nie została przyjęta w wykazie-załączniku do rozporządzenia. W dziale X, obejmującym rolnictwo i przemysł rolno-spożywczy, pominięto pracę traktorzystów, a prace „kierowców ciągników lub pojazdów gąsienicowych” uwzględniono w dziale VIII, tj. w transporcie i łączności, w poddziale „transport”, pod poz. 3. W związku z tym praca traktorzystów wykonywana poza transportem stała się zatrudnieniem II kategorii, do którego nie miała zastosowania zasada zaliczania bez względu na podporządkowanie resortowe zakładu pracy (§ 2 rozporządzenia z dnia 4 maja 1979 r.), oraz nie ma zastosowania § 19 rozporządzenia z dnia 7 lutego 1983 r. Nie można także pominąć bezprzedmiotowości odwoływania się do wcześniejszych przepisów, gdyż w rozporządzeniu z dnia 4 maja 1979 r., skwitowano prawa nabyte.

W mającym zastosowanie w sprawie wykazie A-załączniku do rozporządzenia z dnia 7 lutego 1983 r. prace kierowców ciągników, kombajnów lub pojazdów gąsienicowych wymienione zostały pod pozycją 3 w dziale „Transport”. Tego rodzaju, a nawet podobnych prac nie przewidziano w dziale X, obejmującym rolnictwo i przemysł rolno-spożywczy, w związku z czym praca traktorzysty

wykonywana w tym dziale gospodarki nie jest - z prawnego punktu widzenia - pracą w szczególnych warunkach, gdyż prawo przewiduje bezpośredni związek szczególnych warunków zatrudnienia z konkretnym procesem technologicznym (por. wyroki Sądu Najwyższego z dnia 16 czerwca 2009 r., I UK 20/09 i I UK 24/09, niepubl.; z dnia 1 czerwca 2010 r., II UK 21/10, niepubl.; z dnia 19 maja 2011 r., III UK 174/10, niepubl.; z dnia 19 marca 2012 r., II UK 166/11 i z dnia 14 marca 2013 r., I UK 547/12, OSNP 2014 nr 1, poz. 11). Utrzymując, że w prawnym określeniu pracy uzasadniającej prawo do świadczeń na zasadach rozporządzenia chodzi wyłącznie o pracę wymienioną w odpowiednim dziale wykazu A - załącznika do rozporządzenia, trzeba zauważyć, że - ze względu na różny stopień narażenia na działanie szkodliwych czynników - chodzi także o wykonywanie pracy na stanowisku przypisanym do konkretnego działu przemysłu.

Praca kierowcy ciągnika w transporcie i praca traktorzysty w rolnictwie nie mogą być jednakowo zakwalifikowane jako prace w szczególnych warunkach, gdyż o ile kwalifikacja takiej pracy w transporcie opiera się na domniemaniu narażenia na działanie szkodliwych czynników, o tyle wykonywanie pracy w szczególnych warunkach na stanowisku nieobjętym wykazem co do rodzaju pracy i działu przemysłu, jest faktem, który wymaga udowodnienia przez stwierdzenie stałego i w pełnym wymiarze czasu pracy narażenia na działanie szkodliwych czynników przypisanych do prac wykonywanych w dziale przemysłu, w którym zaliczane są do pracy w szczególnych warunkach (por. wyroki Sądu Najwyższego z dnia 3 grudnia 2013 r., I UK 172/13; z dnia 13 sierpnia 2015 r., II UK 298/14; z dnia 5 maja 2016 r., III UK 131/15; z dnia 5 maja 2016 r., III UK 132/15; z dnia 5 maja 2016 r., III UK 121/15; z dnia 13 lipca 2016 r., I UK 218/15; z dnia 12 października 2016 r., III UK 1/16; z dnia 15 listopada 2016 r., II UK 397/15; z dnia 16 grudnia 2016 r., II UK 512/15; z dnia 26 stycznia 2017 r., III UK 51/16; z dnia 9 lutego 2017 r., III UK 66/16; z dnia 16 lutego 2017 r., II UK 730/15; z dnia 23 lutego 2017 r., I UK 43/16; z dnia 23 lutego 2017 r., I UK 76/16; z dnia 20 kwietnia 2017 r., I UK 154/16; z dnia 25 kwietnia 2017 r., II UK 177/16; z dnia 17 maja 2017 r., III UK 122/16; z dnia 29 czerwca 2017 r., III UK 166/16; z dnia 29 czerwca 2017 r., III UK 169/16; z dnia 31 sierpnia 2017 r., III UK 185/16; z dnia 5 października 2017 r., II UK 436/16; z dnia

18 stycznia 2018 r., I UK 522/16; z dnia 7 marca 2018 r., I UK 15/17; z dnia 18 kwietnia 2018 r., II UK 64/17, niepublikowane).

Na podstawie tak wyłożonego stanu prawnego, Sądy *meriti* oceniły zebrany materiał dowodowy jako niewystarczający do dokonania ustaleń zgodnych z twierdzeniami skarżącego, a tą oceną Sąd Najwyższy jest związany (art. 398¹³ § 2 k.p.c.). Skoro ta ocena leżała u podstaw odmowy zastosowania w sprawie art. 32 ust. 1 i art. 184 ustawy o emeryturach i rentach, to przyjęta przez skarżącego argumentacja nie prowadzi do uznania skargi kasacyjnej za oczywiście uzasadnioną, jak też nie zachodzi potrzeba dalszej wykładni zastosowanych w sprawie przepisów prawnych.

Mając to na względzie, Sąd Najwyższy odmówił przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania (art. 398⁹ § 2 k.p.c.).